

Den Haag

**Haagse proposities voor
groei, innovatie en leefbaarheid**

Agenda Stad

1. Ruim baan voor de stad!

2. Generieke maatregelen G4

- Lerende en innovatieve stad
- Compacte groene en gezonde steden
- Inclusieve en veilige stad

3. City deals Den Haag

4. Handrem eraf: quick wins voor Den Haag

1. Ruim baan voor de stad!

In Den Haag wordt dag in, dag uit, gewerkt aan het verbeteren van onze stad. Groeikansen pakken, problemen oplossen. De wereld verandert. Den Haag dus ook! Bedrijven, bestuurders, kennisinstellingen en bovenal de inwoners van de stad: ze zoeken naar samenwerking en innovatie. Variërend van kleinschalige partnerships binnen de stad tot internationale netwerken – en van maatwerk in de wijk tot vergaande interbestuurlijke samenwerking in de metropoolregio: we kijken naar de toekomst en kleuren buiten de lijntjes als dat nodig is. Na een lange periode van radiostilte heeft ook de rijksoverheid, in navolging van talloze onderzoeken, zich in haar ‘Agenda Stad’ uitgesproken over de bijzondere positie van de steden in ons land. In steden is het creatieve ‘ecosysteem’ te vinden waar innovaties ontstaan, de productiviteit is er hoog; er is groei. Maar door globale technologische en maatschappelijke ontwikkelingen is het niet zeker dat de huidige economische modellen nog lang mee kunnen: banen verdwijnen en het investerend vermogen (en soms ook de leefbaarheid) staat in de stad onder druk.

Agenda Stad is daarmee een sterk voornemen van alle Nederlandse ‘stedelijke stakeholders’ om in gezamenlijkheid te benoemen wat er moet gebeuren om Nederland-Stedenland toekomstbestendig te maken. Dit is ten eerste een proces van de lange adem: een heldere visie ontwikkelen op de stad en deze implementeren om de beste randvoorwaarden te creëren. Daarnaast moeten er betekenisvolle nieuwe allianties ontstaan waarmee uitdagingen en kansen in specifieke stedelijke regio’s of rondom specifieke thema’s kunnen worden aangepakt. Ten slotte is het belangrijk snel tot concreet handelen over te gaan door acties ‘van de korte klap’ uit te voeren. Op sommige cruciale dossiers lijkt een handrem te staan. Oude wetten, gevestigde belangen of gewoonweg een conservatieve benadering – de beuk moet erin!

In het Agenda Stad proces worden deze verschillende doelen inmiddels via parallelle sporen aangepakt. De grote steden (G4 en G32), de planbureaus, SER, een landelijke denktank en vele ‘stadmakers’ schetsen samen met het rijk lange termijn opgaven en ontwikkelrichtingen. In deze notitie worden voor de volledigheid de belangrijkste oproepen uit de G4 notitie ‘Resetting Cities’ nog eens opgesomd: generieke voorgestelde maatregelen op de thema’s lerende en innovatieve stad, compacte groene en gezonde steden en ten slotte inclusieve en veilige stad. Daarnaast hebben ook de regionale samenwerkingsverbanden - zoals onze eigen Metropoolregio Rotterdam Den Haag - een aantal uitdagingen, ambities en mogelijke *city deals* geadresseerd aan het rijk.

Maar nu eerst! *City deals* en *quick wins*!

Voor de stad Den Haag is het van enorm belang om slagkrachtig dóór te gaan als Internationale Stad van Vrede en Recht. Het cluster veiligheid is hierbij een fantastische groeidiamant. Den Haag werkt met diverse partners aan *city deals* in dit verband, maar ook aan andere onderwerpen die een duwtje in de rug verdienen. Afsluitend hebben we een aantal *quick wins* benoemd waardoor we – wanneer het rijk een handje helpt - op korte termijn concrete resultaten kunnen boeken!

Den Haag ontwikkelt door als dé koploper op het gebied van veiligheid. Van concrete innovaties die het veiliger maken op straat (urban security), tot nationale veiligheid, forensics, critical infrastructure - en vooral cyber security.

Een korte terugblik: de noodzaak om actief samen te werken aan een Agenda Stad

Verbeterde internationale concurrentiepositie en vestigingsklimaat

Den Haag manifesteert zich sterk als internationale stad van vrede en recht. Toch is de werkloosheid aanzienlijk en is R&D en innovatie niet op het gewenste niveau. Het doel is om te zorgen voor vruchtbare grond voor innovatie en economische groei. De komende jaren zet Den Haag stappen om een toekomstbestendige kenniseconomie te ontwikkelen. Het is topprioriteit om een structurele verbeterde werkgelegenheid te bereiken.

Den Haag heeft sterke economische sectoren waarop verder wordt gebouwd; Vrede en Recht, The Hague Security Delta, het juridisch cluster, ICT & Telecom en creatieve industrie. De gemeente zal hieraan voornamelijk bijdragen door de goede randvoorwaarden c.q. infrastructuur te bieden. In het ene geval is er behoefte aan de ontsluiting van de juiste netwerken, de andere keer kan de gemeente optreden als 'launching customer'. Het Haagse economische potentieel komt pas goed uit de verf als de verbinding met de lokale en regionale arbeidsmarkt goed wordt gelegd. Dit gaat niet vanzelf: het vergt een intensief proces met betrokken onderwijs- en onderzoeksinstellingen en marktpartijen.

Er zijn diverse specifieke maatregelen te benoemen waarmee het kabinet Den Haag meer ontwikkelingsruimte kan bieden. Zo is in de wet is vastgelegd dat slechts bij hele hoge uitzondering een universiteit een opleiding in een andere stad mag aanbieden. We zien steeds vaker dat opleiding die passen bij de stad vanwege de aanwezige bedrijven/kennisinstellingen het goed doen. Dergelijke juridische belemmeringen moeten daarom worden weggenomen. Ook is grotere zeggenschap over onderwijs bij de steden nodig (het onderwijsbeleid, financieel toezicht en de koppeling van onderwijs aan de arbeidsmarkt c.q. regionale afstemming voor passend beroepsonderwijs).

Wanneer innovaties toe zijn aan een uitrol op hoger schaalniveau, kan dit worden belemmerd door aanbestedingsregels. Om de creatieve sector c.q. lokale startups een kans te geven moeten hier een oplossing voor komen. Het moet immers lonen om in innovatie te investeren.

Het rijk moet gunstige condities creëren om de Nederlandse grote steden de meest aantrekkelijke vestigings- en investeringslocaties ter wereld te maken. Steden die 'smart' en duurzaam zijn hebben daarbij een voorsprong op de concurrentie.

Het is daarbij nodig helderheid over de rollen en taken van de verschillende overheidslagen te geven. Het thema economie hoort bij niet bij de provincie. Dit gaat ook aan de orde komen in het wetsvoorstel van de omgevingswet. Het is de bedoeling dat bij de uitwerking van het subsidiariteitsbeginsel de grens veel scherper wordt aangegeven. Ook bij de verordening ruimte zijn hierbij nog uit te werken punten (de provincie heeft de neiging goeie sier te maken om planruimte te schrappen terwijl de stad daar veel betere keuzes kan maken).

Investeringskracht vergroten

Zoals bij de meevallers van de aardgasbaten die in het nieuwe Toekomstfonds belanden, moeten meer overheidsinvesteringen in het teken staan van het versterken van de economische structuur. De doelen van het toekomstfonds zullen het best in de stedelijke regio's verwezenlijkt worden; dit verdient een bijzondere focus in de uitvoering ervan. Ofwel, op naar een effectiever economisch investeringsbeleid. Na de topsectoren, is het tijd voor een vernieuwde aanpak met triple helix consortia die uit een fonds kunnen putten. De maatschappelijke uitdagingen van deze tijd moeten leading zijn, niet de beroepsgroepen uit het verleden. Alleen van co-financierende consortia kunnen dan voorstellen worden gehonoreerd. Innovatie komt van onderop. Iedere stedelijke agglomeratie kan zo vanuit zijn eigen kennisveld/kracht innoveren en bijdragen aan de maatschappelijke opgaven.

Om succesvol te zijn, moet een stad bereikbaar en aantrekkelijk zijn. Den Haag staat, net als andere grote steden, voor grote uitdagingen op dit vlak. Er is veel leegstand van kantoren en de woningmarkt is – kwalitatief en kwantitatief - niet toegerust op de geprojecteerde bevolkingsgroei. Er is op dit vlak veel bereikt door het toenmalige ISV. Het is niet de bedoeling terug te grijpen op dergelijke constructies. Investeringen moeten immers structuurversterkend zijn en een synergetisch karakter hebben, wat bij ISV lang niet altijd het geval was. Toch kunnen overheids(co)financieringen doorslaggevende private investeringen ontlokken. Ook zijn intensieve rijksinvesteringen in de bereikbaarheid cruciaal in de internationale groeikansen.

Het rijk moet stedelijke groei faciliteren en niet onnodig juridische belemmeringen opwerpen. Zo zorgt de 'Ladder voor duurzame verstedelijking' voor veel bureaucratisch werk bij de steden. Zelfs bij overduidelijke zinvolle lokale investeringen wordt gevraagd om studies naar de actuele regionale behoefte. Steden verdienen het vertrouwen doelgericht en zorgvuldig te zijn.

Ook op het vlak van belastingen zijn verbeteringen mogelijk. Bijvoorbeeld door de opbrengsten van de motorrijtuigenbelasting naar de steden te herleiden zodat heffingen op milieu ook daar worden toegepast waar de grootste problematiek is. De economische groei wordt belemmerd – en de tweedeling in de maatschappij vergroot – door het huidige stelsel van inkomstenbelasting. Door hier slimme wijzigingen in door te voeren kan arbeid goedkoper worden en de economie groeien.

2. Generieke maatregelen G4 (samenvatting)

2.a. lerende en innovatieve stad

Investeringsagenda digitale infrastructuur

Nederland was altijd een gidsland op digitale infrastructuur en herbergt vele (inter)nationale spelers op diensteninnovatie. Willen we onze ambities rond 3dprinting, robotisering enz waarmaken dan is een optimale digitale infrastructuur randvoorwaardelijk. We willen met het Rijk een nationaal digitaal investeringsplan maken.

Transitie financieringswijze systeeminstututen

De kennisvalorisatie van onze sterke universiteiten en onderzoeksinstituten als TNO vindt zijn weg voor een groot deel via gespecialiseerde instituten. We werken met Rijk graag een strategie uit om de financiering daarvan te versterken en meer te verknopen aan de stedelijke opgaven.

Investeringsprogramma Science Parks

Economische groei wordt in toenemende mate gegenereerd op hoogstedelijke plekken of campussen nabij stadscentra waar in krachtige, competitieve 'ecosystemen' gerelateerde spelers rond kennisketens elkaar vinden. Kies een selectief aantal van nationaal belang en bouw daar een investeringsstrategie op met partners.

Start-Ups en groei

Het aanbod van talent, kapitaal, kennis en het woon- en leefklimaat zijn prioriteiten in het aantrekken, stimuleren en binden van starters. We werken graag een programma (verder) uit waarbij we:

- het investeren in start-ups (fiscaal) aantrekkelijker maken oa voor grotere bedrijven
- de incentives voor corporates om te investeren in starters en groeiers versterken
- de overheidsrol van launching customer sterker invullen
- VC's aantrekken om hen in Nederland te laten investeren
- knelpunten op het gebied van visa/ verblijfsvergunningen etc. wegnemen.
- De kennis en talentpropositie van (verschillende delen van) Nederland verder brengen.
- Regionale kennis en talentontwikkeling beter laten aansluiten op het regionale ecosysteem.

Internationale acquisitie en warm welkom talent.

We willen door gezamenlijk profiel te kiezen en als één naar buiten te treden de propositie van Nederland beter over het voetlicht brengen.

Next century skills en flexibilisering arbeidsmarkt- en onderwijsarrangementen

We zien snel veranderende vraag naar (vaardigheden) van werknemers, een toenemende technologisering van beroepen en moeten daarom kijken naar regionale aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt, nieuwe curricula, incorporatie verschillende vaardigheden en willen flexibiliseren waar het kan en een sterke basis bieden waar het moet. Juist voor een gezonde sociaal-economische ontwikkeling van de steden is het van groot belang dat de productiefactor arbeid aantrekkelijk blijft voor bedrijven en organisaties. Geef daarnaast universiteiten en hogescholen meer bewegingsvrijheid. Triple helix samenwerking vormt de kern van succesvolle economische clusters.

Investerings- en innovatieprogramma *Backing Challengers* als aanvulling op het topsectorenbeleid.

We willen met het Rijk zoeken naar en ondersteunen van nieuwe businessmodellen voor de deeleconomie en sociaal ondernemerschap, de maak industrie / smart industry en support op opschaling van bestaande businessmodellen in verduurzaming van bestaande bouw en innovatieve aanpakken rond onderhoud en circulaire economie. Deze ontstaan nu langs programma's mede door het Rijk gefinancierd, maar hebben versnelling nodig.

2.b. compacte groene en gezonde steden

Last en first mile

Gezamenlijk investeringsprogramma Rijk en grote steden (G4) in betere binnenstedelijke/ regionale verbindingen en multimodale vervoersoplossingen. De komende jaren ligt een belangrijkste opgave bij de bereikbaarheid binnen de steden in combinatie met het verbeteren van de kwaliteit van leven. De verbindingen tussen de regio's zijn goeddeels op orde. De vervoersvraag in steden blijft echter toenemen en is verantwoordelijk voor veel congestie en verlengde reistijden. We vragen van het Rijk inzet van MIRT middelen voor (binnen)stedelijke bereikbaarheid. Biedt daarbij ruimte voor schoon vervoer zoals fietsers, voetgangers en elektrische vervoersmiddelen.

Betaalbaar en energiezuinig wonen

Grootschalige en substantiële aanpak betaalbaarheid wonen en verduurzaming woningen door toegang tot investeringsmiddelen en gebiedsgericht afwijken van landelijke (en lokale) regels.

Faciliteren binnenstedelijke verdichting

Ruimte is schaars. Een compacte stad, betekent slim gebruik maken van die ruimte. Binnenstedelijk bouwen is duurder dan in een weiland, maar levert meer maatschappelijke waarde. De gezamenlijke overheden maken afspraken om dit mogelijk te maken. Onder andere rol corporaties en nieuwe financieringsconstructies, maar ook ontkooking van verschillende geldstromen in gebiedsontwikkeling.

Warmte en energienetten van de toekomst

Op lokaal/ regionaal niveau zijn er vele ontwikkelingen mbt (experimenten met) nieuwe warmte- en energienetten. De doorontwikkeling en opschaling daarvan stuit oa op nationale (fiscale) wet- en regelgeving. We willen met het Rijk zoeken naar oplossingen in de energiewet en belastingwetgeving, naar contouren van een nieuwe elektriciteitswet en tijdelijk toestaan van afwijkende en variabele stroomtarieven. Zorg ervoor dat steden zelf met de lokale stakeholders een eigen energievisie kunnen maken. Pas de (belemmerende) nationale energiewet aan om lokale energie-systemen mogelijk te maken en te stimuleren

Creëer experimenteerruimte om in de zorg (ook binnen de zorgverzekeringswet) samenwerking tussen stad en zorgverzekeraar op wijkniveau vorm te geven. Bundel budgetten om maatschappelijk ondernemen mogelijk te maken.

Bevorder een gezondere leefstijl

Wettelijke normen en richtlijnen kunnen een impuls geven aan een gezondere leefstijl (analoog aan het rookverbod in openbare gelegenheden). Vanuit het Rijk kunnen normen worden opgelegd als het gaat om bijvoorbeeld de hoeveelheid suiker, zout of vet in voedingsmiddelen.

Van genezen naar voorkomen

Investeer in en organiseer innovatieprikkelers in ons zorgstelsel. Nu is het financieel voor zorgaanbieders en verzekeraars niet aantrekkelijk om te innoveren en in preventie te investeren.

Support nieuwe financieringsvormen in kwalitatief hoogwaardige voorzieningenniveau van steden op het gebied van kunst, cultuur, sport en recreatie (fondsvorming, slimmere aanbesteding, crowdfunding, private sponsoring, angel investors etc).

2.c. inclusieve en veilige stad

Arbeidsmarkt

Flexibilisering van de arbeidsmarkt voor doelgroepen die flexibel kunnen bewegen op de arbeidsmarkt, meer regionaal maatwerk op de aansluiting onderwijs- arbeidsmarkt, meer ruimte voor vernieuwing op Leven Lang Leren.

Het goedkoper maken van laagwaardige arbeid door aanpassingen in belastingsysteem

Vermijden van armoedestress, o.a. door meer zekerheden te bieden voor de 'harde' kern van niet-werkenden en te experimenteren met andere (tijdelijke) eisen om een inkomen/ uitkering te verkrijgen (bijvoorbeeld met betrekking tot vrijwilligerswerk). Verstevig de gemeentelijke regie op armoedebeleid en plaats deze – samen met bijzondere bijstand – in een breder kader: social redesign.

Maak sociaal beleid ZZP-proof

Een doelmatiger inzet en flexibelere (inkoop)regelgeving rondom maatschappelijk verantwoord ondernemen en social return. Oa Social impact finance/ bonds experimenteerruimte voor en support op het anders benaderen van maatschappelijke kosten en baten.

Fysieke investeringen (op thema's waar investeringskracht aanwezig of te mobiliseren is, bv. voor verduurzaming/energiebesparing) leidend tot woonlastenbesparingen voor kwetsbare groepen.

Diensteninnovatie en het benutten van concept 'Smart Cities' om toegang van kwetsbare groepen tot zorg, onderwijs, arbeid, cultuur en ontspanning te vergroten of goedkoper te maken

Veiligheid centraal

Positioneren NL als innovatief centrum van veiligheidsdiensten, cyber security, crowd-management etc.

Vergroten van de investeringskracht van corporaties met een grote maatschappelijke opgave (vernieuwing en verbetering van de sociale woningvoorraad en verbeteren van de leefbaarheid).

Stimuleren van marktpartijen en institutionele beleggers (zoals pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen) om (meer) te investeren en het middeldure (huur)segment in kwetsbare stadswijken.

Impuls aan het verduurzamen van de bestaande goedkope woningvoorraad (sociaal en particulier segment) in kwetsbare stadswijken.

3. City Deals Den Haag

The Hague Security Delta

The Hague Security Delta (HSD) is het grootste veiligheidscluster van Europa. In dit Nederlandse cluster – met belangrijke kernen in regio's Den Haag, Twente en Brabant– werken bedrijven, overheden en kennisinstellingen samen aan innovaties en kennisontwikkeling op het gebied van veiligheid. Met als gezamenlijke ambitie: meer bedrijvigheid, meer banen en een veilige wereld. Want veiligheid vormt een van de grote maatschappelijke opgaven voor Europa in de komende decennia (Horizon2020). Den Haag is de belangrijkste 'cyber hub' in Europa. Vanuit deze unieke positie kan Den Haag een bijdrage leveren aan de economie van Nederland. HSD is dan ook van de tien innovatie hubs binnen de nationale Start-up Delta.

Binnen HSD staan nationale veiligheid, forensics, critical infrastructure, urban security, maar vooral cyber security centraal. Er is een sterke relatie met de transitie naar de next economy, waarbij digitale netwerken (internet of energy, internet of things) een cruciale rol spelen.

Den Haag wil een inhoudelijk sterke en brede city-deal sluiten rond The Hague Security Delta. We willen ons samen met rijk en andere partners committeren aan de ambitie om van de Haagse regio de 'Cyber Capital of Europe' te maken. Hiervoor is van alle betrokkenen, op alle niveaus, ambitie en daadkracht onmisbaar. De doorontwikkeling van HSD richt zich in de komende vijf jaar op kennis en valorisatie (onderwijs), internationalisering (acquisitie en handel), vestigingsklimaat (security campus aan Laan van NOI), financiering (fondsen), verbindingen met (regionale) economische sectoren (cross overs) en innovatiebevordering (proeftuinen/living labs).

Valorisatie Vrede, Recht en Veiligheid

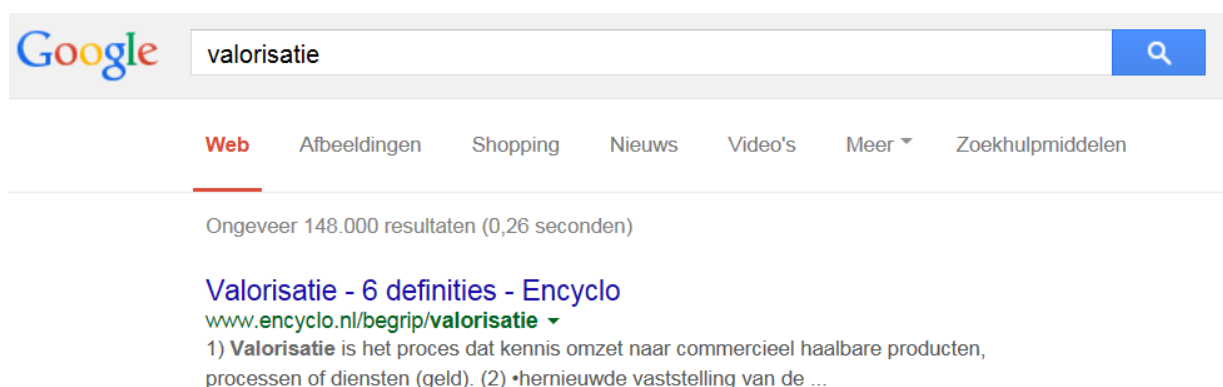
Den Haag is de internationale stad van Vrede, Recht en Veiligheid en dé plek waar conflicten worden voorkomen (arbitrage) en vreedzaam worden opgelost. Tienduizenden mensen werken hier elke dag samen aan een vrediger, rechtvaardiger en veiliger wereld. In zo'n 160 internationale organisaties, honderden bedrijven en tientallen kenniscentra. Den Haag is Gaststad voor internationale conferenties, een ontmoetingsplek voor dialoog en debat.

Den Haag staat voor de opgave het succes uit te bouwen en een transitie door te maken naar internationaal bestuurs- en kenniscentrum voor mondiale vraagstukken gerelateerd aan vrede, recht en veiligheid.

Door cross-overs tussen Vrede, Recht en Veiligheid en de economische sterke sectoren als Security, IT & Telecom, Finance & Legal en Energie te stimuleren (en hierbij de Leidse Universiteit Campus Den Haag en andere onderwijsinstellingen te betrekken) heeft Den Haag een internationaal profiel opgebouwd als bakermat voor innovaties met een (mondiale) maatschappelijke impact. De ambitie van Den Haag is het centrum te worden voor innovaties gericht op conflictbeheersing, arbitrage en governance. De focus ligt daarbij op (internationaal) kunnen schalen en herhalen; en nieuwe verdienmodellen voor vrede.

Den Haag investeert daarom ook in een ecosysteem waarin start-ups innovaties met internationale impact realiseren – start ups voor 'building a better world'. Deze valorisatie positioneert Den Haag, zorgt voor werkgelegenheid en versterkt de internationale en economische positie van Nederland.

De valorisatie van Vrede, Recht en Veiligheid krijgt in de komende vijf jaar vorm via acquisitie (congressen, io's, bedrijven, start ups, ngo's), access to talent (opleidingen, expatvoorzieningen), valorisatie (kennishub big data for Peace and Humanity en centrum voor internationale geschillenbeslechting) en internationale profilering (publiekstrekkers).

The image shows a Google search interface. The search bar contains the word "valorisatie". Below the search bar, there are tabs for "Web", "Afbeeldingen", "Shopping", "Nieuws", "Video's", "Meer", and "Zoekhulpmiddelen". The "Web" tab is selected. Below the tabs, it says "Ongeveer 148.000 resultaten (0,26 seconden)". The first search result is titled "Valorisatie - 6 definities - Encyclo" and includes the URL "www.encyclo.nl/begrip/valorisatie". Below the title, there is a list of definitions: "1) Valorisatie is het proces dat kennis omzet naar commercieel haalbare producten, processen of diensten (geld). (2) •hernieuwde vaststelling van de ...".

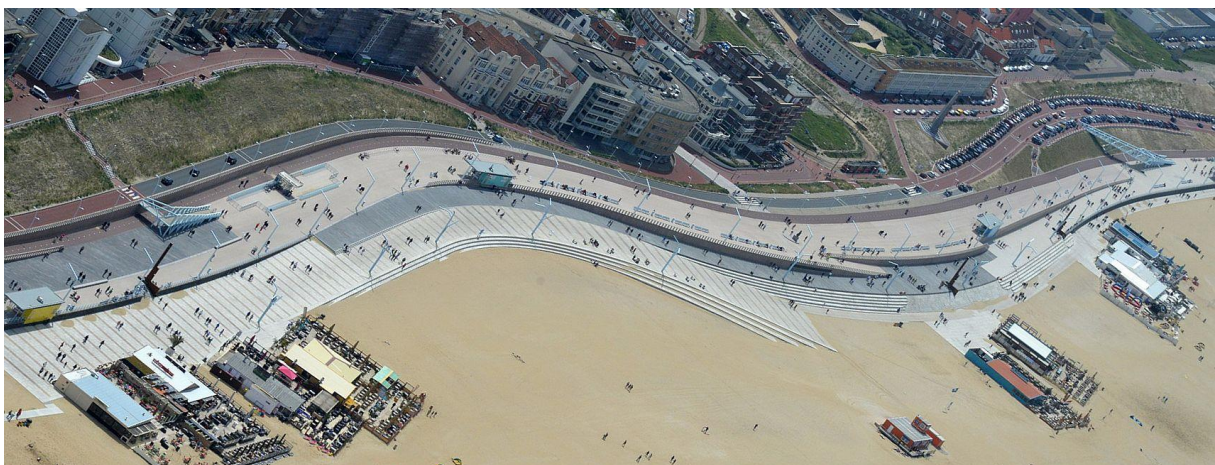
Proeftuin op het gebied van kust- en waterbeheer

Nederland is wereldwijd toonaangevend op het gebied van kust- en waterbeheer. De positie van Nederland is ontstaan vanuit de ligging aan zee en de opgaven waartoe we ons de afgelopen eeuwen geplaatst zagen. De Deltawerken brachten ons land internationaal roem en aanzien en hiervan profiteren we (economisch) nog dagelijks. Deze positie moeten we als land willen uitbouwen.

Den Haag is, binnen het wereldwijd toonaangevende land Nederland, de enige grote stad met directe ligging aan zee. Hier liggen kansen voor economie en innovatie (denk aan recente projecten als de zandmotor en de nieuwe boulevard met een geïntegreerde zeewering). Bovendien bevinden zich binnen de (metropool)regio belangrijke kennisinstellingen en innovatieve bedrijven op het gebied van kust- en waterbeheer waarmee we de samenwerking willen aangaan.

Den Haag wil een innovatief cluster rondom de derde haven in Scheveningen ontwikkelen en wil met het rijk een citydeal sluiten, waarbij de stad dient als 'proeftuin' voor ontwikkelingen op het gebied van kust- en waterbeheer. Er liggen hier ook op termijn urgente maatschappelijke opgaven op het gebied van veiligheid tegen overstromingen, ook voor de gebieden in het achterland die niet tot de gemeente behoren. Gedacht wordt aan het samen met kennisinstellingen en bedrijven opzetten van een faciliteit rondom de thema's 'buitendijks wonen' en 'bouwen in de kustverdediging'.

Het in de derde haven van Scheveningen te ontwikkelen kenniscluster, met de hieraan te koppelen 'proeftuinen', zou daarnaast een functie kunnen hebben als 'showcase' voor de ontvangst van (internationale) delegaties. De vraag naar een dergelijke plek is groot in Den Haag vanwege de vele delegaties bij de ministeries.

Vitale en gemengde stadswijken

De noodzaak is aanwezig om te (blijven) investeren in de maatschappelijke opgave in kwetsbare stadswijken (waar de leefbaarheid onder druk staat) en daar duurzaamheid, betaalbaarheid en werkgelegenheid onderdeel van te maken. De City Deal 'Vitale en gemengde stadswijken' zet in op de een drietal onderdelen.

Het eerste punt is vergroten van de investeringskracht van corporaties met een grote maatschappelijke opgave (vernieuwing en verbetering van de sociale woningvoorraad en verbeteren van de leefbaarheid). Dit kan bijvoorbeeld via het matchen van 'rijke' corporaties (met een beheeropgave) en 'arme' grootstedelijke corporaties met een urgente en complexe maatschappelijke en volkshuisvestelijke opgave. Zo'n samenwerkingsverband van corporaties (uit verschillende werkgebieden) en gemeenten vraagt om een faciliterende maar vooral ook om een stimulerende rol van de rijksoverheid.

Het tweede punt is stimuleren van marktpartijen en institutionele beleggers (zoals pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen) om (meer) te investeren en het middeldure (huur)segment in kwetsbare stadswijken. Dit segment is vanwege de focus (inperking) op de kerntaken zeer lastig voor corporaties om op te pakken en vraagt dus om andere partijen. Ontwikkelingen op dit vlak zijn al gaande maar omdat het veelal om nieuwe (buitenlandse) beleggers op de markt gaat moet beter gekeken worden op welke wijze deze partijen het beste bereikt en betrokken kunnen worden om tot daadwerkelijke investeringen over te gaan.

Het derde punt is een structurele impuls geven aan het verduurzamen van de bestaande goedkope woningvoorraad (sociaal en particulier segment) in kwetsbare stadswijken. Dit is goed voor de betaalbaarheid voor bewoners met een laag en/of middeninkomen (lagere woonlasten), het milieu (reductie CO2 in het licht van de nationale klimaatopgave) en voor de lokale economie (o.a. wijk economie) en regionale economie en werkgelegenheid (extra manuren werk voor aannemers, installateurs etc.).

Den Haag kent een flink aantal wijken waarvoor een dergelijke aanpak het toekomstperspectief aanmerkelijk zou verbeteren. Een dergelijke City Deal leent zich echter het beste voor een grootschalige aanpak met de G4 of meer steden en voor samenwerking met bijvoorbeeld beleggers, de Nederlandse Investerings Instelling (NII) en bedrijven/consortia op het gebied van energie en verduurzaming.

4. Handrem eraf: quick wins voor Den Haag

Innovatie

Op het gebied van het verder krijgen van een aantal innovaties in de stad kunnen *quick wins*, of minstens *quick starts*, worden ingezet. Zo leent de campusontwikkeling rondom The Hague Security Delta zich goed voor een sterke samenwerking gemeente – rijk en zijn daar snelle successen te boeken. Den Haag is vanzelfsprekend een vitale partner in het ontwikkelen van een landelijk kansrijk stelsel van science parks.

Daarnaast is het rijk voor de gemeente een belangrijke partner om het project *Big Data for Peace and Justice* verder te brengen. Hierover is een partnership niet alleen met/tussen toonaangevende buitenlandse universiteit nodig, maar ook met alle relevante overheden.

Vervolgens is humal capital natuurlijk het belangrijkste voor een levendig innovatie-klimaat. Er is talent om de kenniseconomie te ontwikkelen. Om diverse, vaak kafkaïaanse, redenen is het voor buitenlands talent vaak moeilijk zich hier te vestigen voor onbepaalde tijd. Hier zijn makkelijk grote stappen te zetten, zoals ook onze G4 partners onderschrijven.

Een laatste *quick win* op innovatie-vlak is de zoektocht van steden naar 'next economy' consequenties en experimenten. Zo wordt er in onze stedelijke regio nagedacht over experimenten met bv. Jeremy Rifkin als deskundige buitenboordmotor. Het rijk zou hierin een sterke partner kunnen zijn.

Meer bewegingsvrijheid voor hoger onderwijsinstellingen

Bekostigde, geaccrediteerde opleidingen in het hoger onderwijs zijn gekoppeld aan de vestigingsplaats van de universiteit of hogeschool. Het aanbieden van opleidingen buiten de hoofdvestiging is slechts beperkt mogelijk. In toenemende mate zijn universiteiten en hogescholen actief in een andere stad dan de hoofdvestiging. Het aanbod van zo' n nevenvestiging sluit aan bij het werkgelegenheidsprofiel van die stad en de daarin sterk vertegenwoordigde bedrijven en (kennis)instellingen. De huidige onderwijswetgeving is een belemmering voor nevenvestigingen van universiteiten en hogescholen, terwijl er goede economische, maatschappelijke en educatieve motieven zijn om de trend van tweede vestigingen juist te ondersteunen. Vraag: geef (experimenteer)ruimte voor tweede vestigingen van universiteiten en hogescholen.

Voordeel: versterking van de kenniseconomie door in meer steden een goede match tussen werkgelegenheid / sterke economische sectoren enerzijds en bijpassend hbo- en wo-aanbod anderzijds mogelijk te maken. Gemeenten hechten veel belang aan een nevenvestiging (maatschappelijke, economische en ruimtelijke doelen), betalen er bijna altijd fors aan mee en zijn meestal ook actief betrokken bij de opzet van een nevenvestiging en de opleidingen daarbinnen.

Een duurzame, vitale stad

Verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. In partnership met de andere G4 steden wil Den Haag met spoed haar bestaande voorraad verduurzamen. We roepen het rijk op de perverse fiscale prikkels die dit bij huurwoningen belemmert op te heffen. Een beter geïsoleerde huurwoning kost de verhuurder alleen geld. Ook roepen we op de regelgeving om zelf energie op te wekken te verbeteren: nu levert dit nog aarzeling op om particulier (bv in cooperatieven) te investeren in zonne-energie.

Rijksoverheid en gemeente Den Haag

In de stad Den Haag doet de unieke situatie zich voor dat gemeente en rijksoverheid fysiek dezelfde (werk)plek delen. Dat maakt Den Haag een bijzondere samenwerkingspartner voor het rijk. We roepen het rijk op om het gesprek over de kansen die dit biedt in een volgende versnelling te brengen. Dit kan gaan over bijvoorbeeld gezamenlijk gecoördineerde investeringen in de fysieke stad, maar ook gedeelde functies – of minstens experimenten daarmee! De adviesfunctie voor het rijk is vaak vooral interessant voor de steden. Het zou goed zijn als bijvoorbeeld PBL de effecten en beleidsopties voor de grote steden zou aankaarten. De pilot die hiertoe op verzoek van de TK is gestart verdient een structureel vervolg en zou gezien de nabijheid heel goed in Den Haag kunnen opbloeien.